

- έπιταγές αυτές, περιλαμβάνουν την κατάργηση κάθε διακρίσεως εις θάρος του παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγενείας του ή του γεγονότος ότι είναι εγκατεστημένος σέ διαφορετικό Κράτος μέλος από εκείνο, όπου πρέπει νά παρασχεθεί ή υπηρεσία.
3. Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ως θεμελιώδης αρχή της συνθήκης, δέν δύναται νά περιορισθεί παρά μόνο από ρυθμίσεις πού δικαιολογούνται από τό γενικό συμφέρον καί επιβάλλονται σέ κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση πού άσκούν δραστηριότητα στό έδαφος του Κράτους μέλους όπου παρέχεται ή υπηρεσία, έφ' όσον τό συμφέρον αυτό δέν διασφαλίζεται από τούς κανόνες, στους οποίους υπόκειται ο παρέχων την υπηρεσία στό Κράτος μέλος όπου έχει την εγκατάστασή του.
4. Τό άρθρο 59 της συνθήκης δέν έμποδίζει ένα Κράτος μέλος, τό όποιο υποβάλλει τίς επιχειρήσεις διαθέσεως έργατικού δυναμικού στην υποχρέωση άποκτήσεως άδειας, νά υποχρεώσει τόν παρέχοντα υπηρεσίες, πού είναι εγκατεστημένος σέ ένα άλλο Κράτος μέλος καί άσκει μία τέτοια δραστηριότητα έντός του έδαφους του, νά συμμορφωθεί προς την προϋπόθεση αυτή, έστω καί αν είναι κάτοχος άδειας χορηγηθείσης από τό κράτος εγκαταστάσεως, υπό την επιϋλάξη πάντως, άφ' ενός μέν, τό Κράτος μέλος έντός του όποιου παρέχεται ή υπηρεσία νά μή προβαίνει, κατά τόν έλεγχο των αίτήσεων χορηγήσεως άδειών καί κατά την χορήγησή τους, σέ διακρίσεις λόγω της ιθαγενείας ή του τόπου εγκαταστάσεως του παρέχοντος την υπηρεσία, άφ' έτέρου δέ, νά λαμβάνει υπ' όψη του τά δικαιολογητικά καί τίς έγγυήσεις πού έχει ήδη προσκομίσει ο παρέχων την υπηρεσία για την άσκηση της δραστηριότητός του στό Κράτος μέλος όπου έχει την εγκατάστασή του.

Στήν υπόθεση 279/80,

πού έχει ως άντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden προς τό Δικαστήριο κατ' έφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ μέ την όποία ζητείται, στό πλαίσιο της ποινικής δίκης πού έκκρεμεί ένώπιον του αίτουδντος δικαστηρίου κατά

ALFRED JOHN WEBB,

ή έκδοση προδικαστικής άποφάσεως ως προς την έρμηνεία των άρθρων 60 καί 59 της συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τούς J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, G. Bosco, A. Touffait και O. Due, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, T. Koopmans, U. Everling, A. Χλωρό και F. Grévisse, δικαστές,

γενικός εισαγγελεύς: Sir Gordon Slynn
 γραμματεύς: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τής υποθέσεως, ή εξέλιξη τής διαδικασίας και οι παρατηρήσεις πού κατετέθησαν δυνάμει του άρθρου 20 του πρωτοκόλλου περί του Όργανισμού του Δικαστηρίου τής ΕΟΚ έχουν συνοπτικώς ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

1. Σύμφωνα με τήν όλλανδική νομοθεσία, ή διάθεση εργατικού δυναμικού υπόκειται σέ ένα σύστημα χορηγήσεως άδειών.

Τό πρώτο άρθρο παράγραφος 1 έδάφιο 6 του Wet op het ter beschikking stellen van arbeidskrachten (νόμου περί διαθέσεως εργατικού δυναμικού) τής 31ης Ιουλίου 1965 όρίζει τήν διάθεση εργατικού δυναμικού ως εξής:

«Η άντί άμοιβής διάθεση πρός τρίτον εργατικού δυναμικού με σκοπό τήν έκτέλεση στήν έπιχείρηση του τελευταίου, συνήθως πραγματοποιουμένων σέ αύτήν

εργασιών, κατ' άλλον τρόπον παρά δυνάμει συμβάσεως εργασίας συναπτομένης με τήν έν λόγω έπιχείρηση.»

Τό άρθρο 2 παράγραφος 1, initio, και έδάφιο α του ως άνω νόμου προβλέπει τήν δυνατότητα θεσπίσεως ενός συστήματος άδειών όρίζοντας ότι:

«Αν αυτό επιβάλλεται πρός τό συμφέρον των άγαθών σχέσεων στήν αγορά εργασίας ή πρός τό συμφέρον των ένδιαφερομένων εργαζομένων, ένα βασικό διάταγμα («Algemene Maatregel van Bestuur») δύναται, κατά τρόπο γενικό ή για τίς περιπτώσεις πού υπάγονται στίς κατηγορίες πού θά καθορίζονται από αυτό:

... νά άπαγορεύσει τήν διάθεση εργατικού δυναμικού χωρίς προηγουμένη άδεια, χορηγούμενη υπό του ήμετέρου ύπουργού.»

Τό άρθρο 6 παράγραφος 1 του ως άνω νόμου όρίζει:

«Δέν χορηγείται άδεια μόνο έφ' όσον υπάρχουν λόγοι εκ των όποιων νά δικαιολογείται ό φόβος ότι ή διάθεση εργατικού

δυναμικού από τόν αίτουδντα θά δλάψει τίς άγαθές σχέσεις στην άγορά έργασίας ή, έκ του λόγου αυτού, δέν θά ύπάρχει έπαρκής έγγύηση τών συμφερόντων τών εργαζομένων για τούς όποιους πρόκειται.»

Τό σύστημα χορηγήσεως άδειών έθεσπίσθη, πράγματι, μέ τό βασιλικό διάταγμα τής 10ης Σεπτεμβρίου 1970, πού έξεδόθη είς έκτέλεση τού άρθρου 2 παράγραφος 1, initio, και έδάφιο α του προαναφερθέντος νόμου. Τό άρθρο 1 του διατάγματος αυτού όρίζει:

«Άπαγορεύεται ή διάθεση εργατικού δυναμικού άνευ άδειας, χορηγουμένης ύπό του ήμετέρου ύπουργού κοινωνικών υποθέσεων.»

2. Στην κυρία δίκη, άντικείμενο τής όποιας ήταν ποινική δίωξη κατά του Alfred John Webb, ό κατηγορούμενος κατεδικάσθη μέ άπόφαση τής 27ης Άπριλίου 1978 του «Economische Politiechter» του Arrondissementrechtbank του Άμστερνταμ, σέ τρεις χρηματικές ποινές 6 000 φιορινίων έκάστη, έπικουρικώς δέ (σέ περίπτωση μή καταβολής τής χρηματικής ποινής) σέ φυλάκιση έξήκοντα ήμερών, έκ τών όποιών για κάθε περίπτωση 3 000 φιορινία και τριάκοντα ήμέρες έπεδλήθησαν μέ διετή άναστολή. Τήν άπόφαση αυτή έπεκύρωσε τό οικονομικό τμήμα του Gerechtshof του Άμστερνταμ μέ άπόφαση τής 14ης Φεβρουαρίου 1980. Τό Gerechtshof έχαρακτήρισε τήν πράξη ως «παράβαση από νομικό πρόσωπο, κατόπιν έντολής του κατηγορουμένου και σέ τρεις περιπτώσεις, διατάξεως θεσπισθείσης δυνάμει του άρθρου 2 παράγραφος 1 του Wet op het ter beschikking stellen van arbeidskrachten».

Όπως προκύπτει από τήν δικογραφία, ό κατηγορούμενος, ό όποιος διαμένει στό Ήνωμένο Βασίλειο, είναι διευθυντής τής εταιρίας International Engineering Services Bureau, εταιρίας άγγλικού δικαίου μέ έδρα

τό Ήνωμένο Βασίλειο, άναφερομένης στό έξής μέ τά άρχικά IESB (HB).

Ή εταιρία αυτή άσχολεϊται ιδίως μέ τήν άποστολή τεχνικού προσωπικού στις Κάτω Χώρες, τό όποιο προσλαμβάνει ή IESB (HB) και τό θέτει, άντί άμοιβής, για όρισμένη περίοδο, στην διάθεση έγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες έπιχειρήσεων, χωρίς νά συναπτεται μέ τίς έπιχειρήσεις αυτές σύμβαση έργασίας. Τό προσωπικό λοιπόν είναι και παραμένει άποκλειστικός στην ύπηρεσία τής IESB (HB). Ή τελευταία διαθέτει τήν άδεια πού προβλέπεται από τήν βρετανική νομοθεσία, άσκει όμως τίς δραστηριότητές της χωρίς νά είναι έφοδιασμένη μέ όλλανδική άδεια.

Στήν προκειμένη περίπτωση, τό δικαστήριο τής ουσίας διεπίστωσε ότι ή IESB (HB), σέ τρεις περιπτώσεις κατά τήν περίοδο μεταξύ 20ης Φεβρουαρίου 1978 και 24ης Φεβρουαρίου 1978, χωρίς νά διαθέτει τήν χορηγουμένη από τόν ύπουργό κοινωνικών υποθέσεων άδεια, έθεσε, άντί άμοιβής, εργαζόμενους στην διάθεση όλλανδικών έπιχειρήσεων, μέ σκοπό νά εκτελέσουν, στις έπιχειρήσεις αυτές, συνήθως πραγματοποιούμενες έργασίες, κατ' άλλον τρόπον παρά δυνάμει συμβάσεως έργασίας συναπτομένης μέ τίς έν λόγω έπιχειρήσεις.

Ό κατηγορούμενος, ό όποιος ήσκησε άναίρεση, προέβαλε μεταξύ άλλων, ως λόγο άναίρεσεως, τό γεγονός ότι τό Gerechtshof του Άμστερνταμ παρέθη τά άρθρα 59 έως 62 τής συνθήκης ΕΟΚ. Έπ' αυτού άναφέρει ότι, όταν σ' ένα Κράτος μέλος ή άσκηση τής δραστηριότητας, πού συνίσταται σέ διάθεση εργατικού δυναμικού ύπόκειται σέ προηγούμενη χορήγηση άδειας, τό κράτος αυτό δέν δύναται νά ύποχρεώσει εκείνους, οι όποιοι παρέχουν τήν ύπηρεσία αυτή και είναι έγκατεστημένοι σέ ένα άλλο Κράτος μέλος, νά πληροϋν τήν έν λόγω προϋπόθεση, έφ' όσον οι τελευταίοι διαθέτουν στό κράτος όπου ευρίσκεται ή έδρα τους άδεια, ή όποια έχει χορηγηθεί ύπό όρους άνάλογους μέ εκείνους πού ισχύουν στό κράτος όπου παρέχονται οι έν λόγω ύπηρεσίες και έφ' όσον οι δραστηριότητες αυτές έλέγ-

χονται έπαρκώς στο πρώτο κράτος. Τό Gerechtdshof παρέδλεψε ότι υπάρχουν ανάλογες, κατά την έννοια πού μās ενδιαφέρει έδω, προϋποθέσεις όταν χορηγούνται σέ ένα άλλο Κράτος μέλος άδειες παρόμοιες αυτών πού χορηγούνται στις Κάτω Χώρες δυνάμει του «Wet op het ter beschikking stellen van arbeidskrachten» μέ βάση, άφ' ενός μέν, την μέριμνα διασφάλισης των αγαθών σχέσεων στην άγορά εργασίας, άφ' έτέρου δέ την δούληση νά διασφαλισθεί ύπέρ των εργαζομένων γιά τούς όποιους πρόκειται ένα πλήρες και άκέραιο κοινωνικό καθεστώς.

Έπειδή έδεώρησε ότι ή λύση τής διαφοράς έξαρτάται από ζητήματα πού άφορούν την έρμηνεία διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, τό Hoge Raad ανέβαλε την έκδοση όριστικής άποφάσεως και υπέβαλε πρós τό Δικαστήριο, κατ' έφαρμογή του άρθρου 177 τής συνθήκης ΕΟΚ τά ακόλουθα έρωτήματα:

- «1. Ό όρος «ύπηρεσίες» πού αναφέρεται στο άρθρο 60 τής συνθήκης ΕΟΚ, περιλαμβάνει επίσης την διάθεση εργατικού δυναμικού κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1, initio, και έδάφιο 6 του «Wet op het ter beschikking stellen van arbeidskrachten»;
2. Σέ περίπτωση καταφατικής άπαντήσεως, έμποδίζει μήπως τό άρθρο 59 τής συνθήκης — είτε πάντοτε είτε σέ όρισμένες μόνο περιπτώσεις — ένα Κράτος μέλος, στο όποιο ή έν λόγω παροχή ύπηρεσιών ύπόκειται σέ χορήγηση άδειας — προϋπόθεση πού έχει προβλεφθεί γιά νά ύπάρχει δυνατότης άρνήσεως χορηγήσεως τής άδειας αυτής όταν υπάρχουν λόγοι πού νά δικαιολογούν τόν φόδο ότι ή διάθεση εργατικού δυναμικού από τόν αίτούντα την άδεια θά θλάψει τίς αγαθές σχέσεις στην άγορά εργασίας ή ότι, έκ του λόγου αυτού, δέν θά ύπάρχει έπαρκής διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων γιά τούς όποιους πρόκειται — νά ύποχρεώνει οιονδήποτε πού άσχολείται μέ την παροχή τέτοιου είδους ύπηρεσιών, έχει δέ την έδρα του σέ ένα άλλο Κράτος

μέλος, νά συμμορφώνεται πρós την προϋπόθεση αυτή;

3. Κατά πόσον μεταβάλλεται ή άπάντηση στο δεύτερο έρώτημα όταν ό άλλοδαπός έπιχειρηματίας, ό όποιος προσφέρει τίς έν λόγω ύπηρεσίες είναι κάτοχος στο κράτος όπου εύρίσκεται ή έδρα του, άδειας πού έπιτρέπει νά παρέχει τίς ύπηρεσίες αυτές στην έν λόγω χώρα;»

3. Η άπόφαση περί παραπομπής έπρωτοκολλήθη στην γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Δεκεμβρίου 1980.

Σύμφωνα μέ τό άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί Όργανισμού του Δικαστηρίου, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ή όλλανδική κυβέρνηση εκπροσωπούμενη από τόν C. H. A. Plug, ενεργούντα έν ονόματι του ύπουργού έξωτερικών ύποθέσεων, ή γερμανική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τούς Martin Seidel και Hans Hinrich Boie, ή βρετανική κυβέρνηση εκπροσωπούμενη από τόν R. D. Munrow του Treasury Solicitor's Department, ή γαλλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τόν Thierry Le Roy ενεργούντα έν ονόματι τής γενικής γραμματείας τής διύπουργικής έπιτροπής επί ζητημάτων οικονομικής ευρωπαϊκής συνεργασίας και ή Έπιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εκπροσωπούμενη από τόν νομικό της σύμβουλο Robert Caspar Fischer, επικουρούμενο από την Christine Berardis-Kayser, μέλος τής νομικής ύπηρεσίας τής Έπιτροπής.

Τό Δικαστήριο κατόπιν έκθέσεως του είσηγητου δικαστοδ και μετ' άκρόαση του γενικού εισαγγελέως άπεφάσισε την έναρξη τής προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή άποδείξεων.

II — Γραπτές παρατηρήσεις

Έπί του πρώτου έρωτήματος

1. Η γερμανική και ή βρετανική κυβέρνηση, καθώς και ή Έπιτροπή είναι τής γνώμης ότι προσήκει καταφατική άπά-

ντηση στο πρώτο ερώτημα. Κατά την άποψή τους ο όρος «ύπηρεσίες», που αναφέρεται στο άρθρο 60 της συνθήκης ΕΟΚ, περιλαμβάνει επίσης την δραστηριότητα, ή όποια συνίσταται στην διάθεση έναντι άμοιβης εργατικού δυναμικού όπως η περιγραφόμενη στην εν λόγω όλλανδική νομοθεσία, όταν αυτή παρουσιάζει έναν διασυννοριακό χαρακτήρα, πραγματοποιείται δηλαδή με άφετηρία ένα άλλο Κράτος μέλος.

Η γερμανική κυβέρνηση προσθέτει ότι η διάθεση έναντι άμοιβης εργατικού δυναμικού όπως η περιγραφόμενη στην όλλανδική νομοθεσία, συνιστά αυτόνομη επαγγελματική δραστηριότητα, ή όποια, σύμφωνα με τό άρθρο 60 της συνθήκης, άσκειται άντί άμοιβής.

Η Έπιτροπή διευκρινίζει ότι, κατά την έννοια της συνθήκης, ή «ύπηρεσία» άποτελεί γενική έννοια, ή όποια περιλαμβάνει όλες τις παροχές που δέν ρυθμίζονται με άλλες διατάξεις. Η παροχή ύπηρεσιών συνίσταται στην διάθεση ή τόν «δανεισμό» εργαζομένων, οι όποιοι παραμένουν στην ύπηρεσία του «δανειστού». Οι εργαζόμενοι δέν συνάπτουν καμμία σύμβαση εργασίας με τόν «πραγματικό» εργοδότη τους, αλλά τίθενται στην διάθεσή του, δάσει της νομικής σχέσεως που ύπάρχει μεταξύ αυτών και του «δανειστού» δηλαδή κατά κανόνα δάσει συμβάσεως εργασίας. Ο πραγματικός εργοδότης δέν καταβάλλει στην έπιχείρηση προσωρινής εργασίας τούς μισθούς τών εργαζομένων, αλλά την άμοιβή του δανειστού για την διάθεση τών εν λόγω εργαζομένων.

2. Η γαλλική κυβέρνηση δέν άμφισβητεί ότι ή διάθεση εργατικού δυναμικού καλύπτεται από τόν όρο «ύπηρεσίες» που προβλέπει τό άρθρο 60 της συνθήκης, υπογραμμίζει όμως ότι πρόκειται για «παροχή ύπηρεσιών» ιδιόμορφου τύπου που διαφέρει από τις άλλες γνωστές έμπορικές ύπηρεσίες. Άφ' ενός μόν, ή διάθεση εργατικού δυναμικού δέν προσφέρει προς την άπολάουσα τών ύπηρεσιών έπιχείρηση παρά

μόνο τις «ύπηρεσίες» του προσωρινού εργαζομένου. Άφ' έτέρου, ή δραστηριότητα τών *έπιχειρήσεων προσωρινής εργασίας* έπηρεάζει όπωσδήποτε τόσο τό κοινό σύστημα της προσλήψεως μισθωτών εργαζομένων — έκ του όποιου άποτελεί παρέκκλιση — όσο και την δράση τών δημοσιών ύπηρεσιών τών σχετικών με την άπασχόληση. Για τόν λόγο αυτό ή εν λόγω δραστηριότητα ύπόκειται σε ρυθμίσεις — ή έπιδέχεται, λόγω της έπεκτάσεώς της, να ύπαχθει σε ρυθμίσεις — όχι μόνο σε όλα τά Κράτη μέλη, αλλά επίσης και σε διεθνές έπίπεδο. Έπί του κοινοτικού έπίπέδου γίνονται έπί του παρόντος διάφορες σκέψεις σχετικά με την προσωρινή εργασία, περιλαμβανομένης και της διασυννοριακής προσωρινής άπασχολήσεως. Οι σκέψεις αυτές έμπνέονται από την μέριμνα για την έλεύθερη κυκλοφορία τών εργαζομένων, την κοινωνική προστασία τών μισθωτών, την κατάσταση της άγοράς εργασίας και την διευθέτηση του χρόνου της εργασίας.

Η γαλλική κυβέρνηση προτείνει, συνεπώς, στο Δικαστήριο να δοθεί στο πρώτο ερώτημα ή ακόλουθος άπάντηση:

«Άν και ή διάθεση εργατικού δυναμικού, κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1, initio, και έδάφιο α του «Wet op hei ter beschikking stellen van arbeidskrachten», περιλαμβάνεται στον όρο «ύπηρεσίες» που αναφέρεται στο άρθρο 60 της συνθήκης ΕΟΚ, πρέπει να θεωρηθεί ότι άπολαύει ενός ειδικού καθεστώτος κατά τό μέτρο που ή εν λόγω δραστηριότητα έμπίπτει επίσης στις διατάξεις περί κοινωνικής πολιτικής και έλεύθερης κυκλοφορίας τών προσώπων.»

Έπί του δευτέρου και τρίτου ερωτήματος

1. Η όλλανδική κυβέρνηση θεωρεί ότι άν και τό Δικαστήριο έχει επανειλημμένως έπιβεβαιώσει ότι ή έλεύθερη παροχή ύπηρεσιών που θεσπίζει ή συνθήκη, συνεπάγεται την άπαγόρευση κάθε διακρίσεως λόγω ιδαγενείας ή διαμονής, είναι ώστόσο έπιτρεπτή ή θέσπιση στον τομέα της παροχής ύπηρεσιών ειδικών κανόνων λόγω του ιδιό-

μορφου χαρακτήρα όρισμένων υπηρεσιών. Ειδικότερα, στην περίπτωση που μία δραστηριότητα υπόκειται σε ένα Κράτος μέλος σε καθεστώς χορηγήσεως άδειών, τό καθεστώς αυτό δύναται νά επιβληθεί επίσης και στους υπηκόους άλλου Κράτους μέλους όταν αυτό είναι έξ άντικειμένου αναγκαίο για τήν διασφάλιση μεταξύ άλλων, του γενικού συμφέροντος και έφ' όσον τό κράτος προελεύσεως δέν χορηγεί τίς άδειες υπό ανάλογες προϋποθέσεις και δέν άσκει κατάλληλο έλεγχο. Αυτό προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τήν άπόφαση της 18ης Μαρτίου 1980 (Debauve 52/79, Jurispr. 1980, σ. 833).

Η όλλανδική κυβέρνηση προβαίνει άκολούθως σε σύγκριση των συστημάτων χορηγήσεως άδειών που ισχύουν στις Κάτω Χώρες και στό Ήνωμένο Βασίλειο.

Στις Κάτω Χώρες δέν χορηγείται άδεια άν υπάρχουν λόγοι που νά δικαιολογούν τόν φόδο ότι ή διάθεση εργατικού δυναμικού από τόν αίτούντα, θά δλάψει τίς άγαθές σχέσεις στην άγορά εργασίας ή, εκ του λόγου αυτού, δέν θά υπάρχει έπαρκής έγγύηση των συμφερόντων των εργαζομένων. Τά συμφέροντα αυτά συγκεκριμενοποιούνται με όρισμένες διατάξεις «τύπου» κατά τόν άκόλουθο τρόπο:

Πρώτον, ένας προσωρινός εργαζόμενος δύναται νά λαμβάνει, κατ' άνώτατο όριο, τόν ίδιο μισθό με τόν μισθό που λαμβάνει ό εργαζόμενος, ό όποιος εκτελεί τήν ίδια ή ανάλογη εργασία στην έπιχείρηση στην όποια παραχωρείται ό προσωρινός εργαζόμενος. Υπάρχουν, επίσης, άσστηράς έφαρμοζόμενοι κανόνες στον τομέα της άποζημίωσης για έξοδα και των περιοδικών καταβολών. Οί διατάξεις αυτές δικαιολογούνται από τό γεγονός ότι μεγάλες διαφορές στις άμοιβές δύναται νά διαταράξουν σοβαρά τίς εργασιακές σχέσεις, δημιουργώντας συγκρούσεις με τό μόνιμο

προσωπικό της έπιχειρήσεως. Δύναται, έτσι, νά προκαλέσουν ιδίως άπεργίες.

Δεύτερον, στις Κάτω Χώρες άπαγορεύεται τελείως ή προσωρινή εργασία στον οικοδομικό τομέα και τόν τομέα της μεταλλουργίας. Πρόκειται για τομείς που χαρακτηρίζονται από μία άγορά εργασίας ύποκειμένη σε υπερβολική ένταση και επί της όποίας προβάλλει ιδιαίτερα ό άποσταθεροποιητικός χαρακτήρας της διαφορας άμοιβών.

Τρίτον, ή όλλανδική νομοθεσία περιορίζει τήν διάθεση εργατικού δυναμικού για περίοδο που δέν δύναται νά υπερβεί τούς τρεις μήνες, εκτός άν υπάρχει έγκριση του ύπουργού κοινωνικών ύποθέσεων, ή όποία λαμβάνει ύπ' όψη τό ιδιαίτερο κοινωνικό καθεστώς του προσωρινού εργαζόμενου ή τίς έξαιρετικές περιστάσεις της έπιχειρήσεως προς τήν όποία παραχωρείται τό εργατικό δυναμικό. Οί περιορισμοί αυτοί πηγάζουν από τήν μέριμνα νά περιορισθεί ή προσωρινή εργασία σε δραστηριότητες άσστηράς προσωρινού χαρακτήρος.

Τέλος, μία κατάσταση όπου ή αντί άμοιβής διάθεση εργατικού δυναμικού άντικαθιστά τήν κανονική εργασία θάσει εργολαδικών κρίνεται ότι θά προκαλέσει άναστάτωση των σχέσεων στην άγορά εργασίας. Τό ίδιο θά συμβεί στην περίπτωση που οι δραστηριότητες τίς όποιες προτίθεται νά άσκήσει ό αίτών θά έχουν ως άποτέλεσμα νά χάσουν τήν εργασία τους μόνιμοι υπάλληλοι.

Άντιθέτως, ό βρετανικός Employment Agencies Act προβλέπει άρνηση χορηγήσεως άδειας για λόγους που συνδέονται με τό πρόσωπο του αίτούντος ή για λόγους που αναφέρονται στον τρόπο με τόν όποιο διοικείται ή έπιχείρηση, καθώς επίσης και σε περίπτωση μη έπαρκους έγκαταστάσεως.

Επομένως, τό όλλανδικό και τό βρετανικό σύστημα δέν είναι όμοια. Οί Κάτω Χώρες,

κατά τήν άσκηση τής πολιτικής τους στον τομέα τής χορηγήσεως άδειών, άποδίδουν μεγαλύτερη σημασία στις αγαθές σχέσεις στην αγορά εργασίας, ενώ τό Ήνωμένο Βασίλειο δέν εφαρμόζει τό κριτήριο αυτό. Στην τελευταία αυτή χώρα δέν υπάρχει ιδίως άπαγόρευση στον οικοδομικό τομέα και τον τομέα τής μεταλλουργίας, επίσης δέ, τό βρετανικό σύστημα δέν προβλέπει κανέναν περιορισμό τής διαρκείας τής προσωρινής εργασίας.

Πολλά άλλα κράτη αναγνωρίζουν τήν ανάγκη νά επέλθουν βελτιώσεις στον θεσμό τής προσωρινής εργασίας. Τά περισσότερα μεταξύ αυτών διαθέτουν μιά νομοθεσία σχετική μέ τήν προσωρινή εργασία. Ή Ίταλία επί παραδείγματι τήν άπαγορεύει τελείως, ενώ στο Λουξεμβούργο υπάρχει ένα σύστημα χωρίς εμπόδια για τό έσωτερικό τής Κοινότητας. Τά περισσότερα Κράτη μέλη διαθέτουν ένα ειδικό σύστημα, πού άποτελεί τμήμα τής εργατικής τους νομοθεσίας, και τό όποιο προβλέπει κατά κανόνα όρισμένα χρονικά όρια τής διαθέσεως εργαζομένων. Έκτός από τήν Όλλανδία, τό ίδιο συμβαίνει μέ τό Βέλγιο, τήν Γαλλία και τήν Δανία.

Τά προβλήματα πού προκαλεί ή διεθνική προσωρινή εργασία έχουν έξετασθει, μεταξύ άλλων, και από τήν Μόνιμη Έπιτροπή επί των προβλημάτων τής αγοράς εργασίας τής Κοινότητας. Στους κόλπους τής έν λόγω Έπιτροπής, ύπηρεξε εύρεία συμφωνία επί του θέματος ότι πέραν τής έγκρίσεως των άρμοδίων ένδικών αρχών, οι διεθνικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων προσωρινής εργασίας πρέπει νά έχουν και τήν έγκριση τής άρμοδίας αρχής τής χώρας ύποδοχής.

Ή όλλανδική νομοθεσία δέν δημιουργεί διακρίσεις λόγω ίθαγενείας ή διαμονής, διότι οι επιχειρήσεις ή τά πρόσωπα των άλλων Κρατών μελών υπόκεινται στα ίδια κριτήρια μέ τίς επιχειρήσεις ή πρόσωπα

όλλανδικής ίθαγενείας. Αντιθέτως, θά ύφίστατο διάκριση στην περίπτωση πού βρετανικές επιχειρήσεις δέν θά είχαν ανάγκη όλλανδικής άδειας, διότι στην περίπτωση αυτή θά έκρίνοντο για τήν χορήγηση άδειας βάσει διαφορετικών κανόνων από ό,τι οι όλλανδικές επιχειρήσεις. Αυτό θά είχε ως άποτέλεσμα νά επιδιώκουν, όλλανδοί κάτοχοι άδειας, νά εγκατασταθούν επίσης στο Ήνωμένο Βασίλειο για νά παρακάμψουν τον όλλανδικό νόμο, επιτυγχάνοντας τήν έκδοση βρετανικής άδειας.

Έπί πλέον, οι όλλανδικές αρχές δέν έχουν άρμοδιότητα νά άσκήσουν έλεγχο στο Ήνωμένο Βασίλειο, όπως και οι βρετανικές αρχές δέν δύνανται νά έλέγξουν τίς διατάξεις του όλλανδικου δικαίου, παρά μόνο τήν τήρηση του βρετανικού νόμου βάσει των κριτηρίων πού προβλέπει ή νομοθεσία του Ήνωμένου Βασιλείου.

Στό δεύτερο και τρίτο έρώτημα δύνανται, συνεπώς, νά δοθει ή ακόλουθη άπάντηση:

«Δύνανται επίσης νά επιβληθει στους ύπηκόους άλλων Κρατών μελών ένα σύστημα χορηγήσεως άδειών πού ισχύει σ' ένα Κράτος μέλος και τό όποιον επιβάλλεται προς τό γενικό συμφέρον, παραδείγματος χάριν για νά διασφαλισθούν οι αγαθές σχέσεις στην αγορά εργασίας, άκόμη και στην περίπτωση πού τά πρόσωπα αυτά διαθέτουν στο δικό τους κράτος άδεια άσκήσεως των ιδίων δραστηριοτήτων, έφ' όσον τό άλλο σύστημα χορηγήσεως άδειών δέν λαμβάνει έπαρκώς ύπ' όψη του ένα γενικό συμφέρον όπως τό προαναφερθέν και δέν δύνανται, επομένως, νά συγκριθει μέ τό σύστημα χορηγήσεως άδειών για τό όποιο πρόκειται, λόγω δέ του γεγονότος αυτού, δέν είναι δυνατή ή άσκηση καταλλήλου έλέγχου.»

2. Οι παρατηρήσεις τής *γερμανικής κυβέρνησεως* έχουν συνοπτικώς ως εξής:

α) Στο *δεύτερο έρώτημα* πρέπει κατ' αρχήν να δοθεί αρνητική απάντηση. Τό άρθρο 59 τής συνθήκης δέν απαγορεύει τήν θέσπιση παρομοίου συστήματος ύποχρεωτικής άδειας, ύπό τίσ δεδομένες περιστάσεις, όταν ή άδεια αυτή είναι άπαραίτητη γιά τήν διασφάλιση τών συμφερόντων τών εργαζομένων γιά τούς όποιους πρόκειται καί όταν χορηγείται ύπό τίσ ίδιες προϋποθέσεις μέ αυτές πού ισχύουν γιά τούς πολίτες τής χώρας. Ή γερμανική κυβέρνηση δέν έπιθυμεί νά λάβει θέση επί του θέματος άν ένα σύστημα ύποχρεωτικής άδειας δικαιολογείται επίσης γιά λόγους πού άφορούν τήν κατάσταση στήν αγορά έργασίας.

Έφ' όσον μία έθνική ρύθμιση, όπως ή επίδικη, έθεσπίσθη γιά τήν προστασία τών εργαζομένων, πρέπει νά θεωρηθεί ως ένας άποδεκτός από τό κοινοτικό δίκαιο περιορισμός τής ελεύθερης παροχής ύπηρεσιών, ύπό τήν προϋπόθεση ότι ή παροχή ύπηρεσιών σέ ένα άλλο Κράτος μέλος πραγματοποιείται, σύμφωνα μέ τό άρθρο 60 τής συνθήκης «μέ τούς ίδιους όρους πού τό κράτος αυτό επιβάλλει στους δικούς του υπηκόους».

Τό Δικαστήριο, άνεγνώρισε ρητώς στήν άπόφασή τους τής 3ης Δεκεμβρίου 1974 (*Van Binsbergen* 33/74, *Jurispr.* 1974, σ. 1299) ότι κανόνες του είδους αυτού δέν αντίκεινται πρós τήν αρχή τής ελεύθερης παροχής ύπηρεσιών. Κατά τήν γνώμη τής γερμανικής κυβερνήσεως ό κρατικός έλεγχος τής διαθέσεως εργατικού δυναμικού συνιστά έναν «έπαγγελματικό κανόνα πού δικαιολογείται από τό γενικό συμφέρον» κατά τήν έννοια τής προαναφερθείσης νομολογίας, ό όποιος δέν δύναται νά θεωρηθεί ως άσυμβίβαστος πρós τήν συνθήκη, τουλάχιστον κατά τό μέτρο πού είναι άπαραίτητος γιά τήν κοινωνική προστασία τών εργαζομένων γιά τούς όποιους πρόκειται.

Στήν Όμοσπονδιακή Δημοκρατία τής Γερμανίας ή διάθεση εργατικού δυναμικού διέπεται από τόν «Arbeitnehmerüberlassungsgesetz» τής 7ης Αυγούστου 1972. Σκοπός του νόμου αυτού είναι ή διασφάλιση τών κοινωνικών δικαιωμάτων τών εργαζομένων, οι όποιοι λόγω μή υπάρξεως ειδικής νομικής ρυθμίσεως τής εργασιακής τους σχέσεως, είναι έκτεθειμένοι σέ ηξήμενους

κινδύνους. Πρós τόν σκοπό αυτό, ό νομοθέτης έχει θεσπίσει τά ακόλουθα μέτρα:

Ή επίσημη άδεια άσκήσεως τής δραστηριότητας πού συνίσταται σέ διάθεση έναντι άμοιβής εργατικού δυναμικού, χορηγείται μόνο σέ εκείνον πού συγκεντρώνει τίσ άπαιτούμενες ήθικές έγγυήσεις. Ή άξίωση αυτή προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, τήν τήρηση όλων τών νομικών διατάξεων στον τομέα τών κοινωνικών ασφαλειών, πού άφορούν τήν παρακράτηση καί τήν καταβολή του φόρου επί του μισθοϋ, επί τής άπασχολήσεως του εργατικού δυναμικού, επί τής προσλήψεως στο έξωτερικό ή επί τής άδειας εργασίας, καθώς καί τήν τήρηση τών διατάξεων πού άφορούν τήν προστασία τής εργασίας ή τών υποχρεώσεων πού προβλέπει τό εργατικό δίκαιο. Ή προσωρινή έπιχείρηση πρέπει επί πλέον νά είναι σέ θέση, θάσει τής δομής της καί τής οργανώσεώς της, νά εκπληρώνει κανονικά τίσ συνήθεις ύποχρεώσεως κάθε εργοδότη, όφείλει δηλαδή νά διαθέτει, γιά παράδειγμα, ένα κεφάλαιο επαρκές, πού νά έγγυάται μία κανονική διαχείριση.

Ή γερμανική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι στο παρόν στάδιο του κοινοτικού δικαίου, έλλείπει δηλαδή συντονισμό εκ μέρους του κοινοτικού νομοθέτου, τά Κράτη μέλη είναι ύποχρεωμένα νά διατηρήσουν έν ισχύι τά συστήματά τους έλέγχου καί επιβλέψεως τής διαθέσεως έναντι άμοιβής εργατικού δυναμικού, άν έπιθυμούν νά μή θέσουν σέ κίνδυνο τήν κοινωνική προστασία τών εργαζομένων. Τό νομικό σύστημα τής διαθέσεως έναντι άμοιβής εργατικού δυναμικού ρυθμίζεται κατά έντελώς διαφορετικό τρόπο στα διάφορα Κράτη μέλη. Αυτό έχει ως συνέπεια ότι, άν έκρίνετο παράνομος ό κανόνας πού άπαιτεί από τόν προσφέροντα τίσ διασυννοριακές ύπηρεσίες, νά κατέχει άδεια χορηγούμενη από τήν χώρα όπου άσκει τήν δραστηριότητά του, οι έπιχειρήσεις προσωρινής εργασίας θά έγκαθίσταντο κάθε φορά στα Κράτη μέλη μέ τόν μικρότερο βαθμό προστασίας γιά νά άσκήσουν τήν δραστηριότητά τους μέ βάση τό έδαφός τους.

Ή άξίωση άποκτήσεως άδειας γιά τήν παραχώρηση εργατικού δυναμικού δέν είναι έξ άλλου ξένη πρós τό κοινοτικό δίκαιο. Έτσι, παραδείγματος χάριν, τά

γενικά προγράμματα για την κατάργηση των περιορισμών στην ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, πού έθέσπισε τό Συμβούλιο, βάσει των άρθρων 54 και 132 παράγραφος 5, δέχονται ρητώς την διατήρηση της ισχύος τέτοιων έθνικών συστημάτων υποχρεωτικής άδειας. Έπίσης για όρισμένες δραστηριότητες, οι όποιες από οικονομικής απόψεως δέν διαφέρουν από την διάθεση έναντι άμοιβής εργατικού δυναμικού, όπως ή δραστηριότης του ιδιωτικού γραφείου εδρέσεως εργασίας, ή οδηγία της 12ης Ιανουαρίου 1967 περί της πραγματοποιήσεως της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (JO, σ. 140) στηρίζεται στην ιδέα ότι έφ' όσον τά έθνικά συστήματα έγκρίσεως εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο επί των υπηκόων της χώρας όσο και επί των λοιπών κοινοτικών υπηκόων, κατ' άρχήν, παραμένουν έν ισχύι.

Η Έπιτροπή εξέπληξε πρόσφατα όρισμένα σχέδια οδηγίων για μία κοινή δράση στόν τομέα της προσωρινής εργασίας (διάθεση έναντι άμοιβής εργατικού δυναμικού). Τά σχέδια αυτά προβλέπουν ρητώς ότι κάθε επιχείρηση προσωρινής εργασίας, ή όποία άσχολείται επαγγελματικώς με την διάθεση έναντι άμοιβής εργατικού δυναμικού στό έξωτερικό, υποχρεούται νά ζητήσει από την άρμόδια έθνική άρχή έγκριση για νά άρχισει την δραστηριότητά της, νά ζητήσει προκαταρκτική έγκριση των άρμοδίων άρχών της χώρας ύποδοχής και νά τηρήσει τίς νομοθετικές διατάξεις της χώρας ύποδοχής.

Η γερμανική κυβέρνηση προτείνει, συνελώς, νά δοθεί στό δεύτερο έρώτημα ή ακόλουθη άπάντηση:

«Τό άρθρο 59 της συνθήκης δέν απαγορεύει σέ ένα Κράτος μέλος, στό όποιο ή διάθεση εργατικού δυναμικού έξαρτάται από την χορήγηση άδειας, νά υποχρεώσει τον παρέχοντα υπηρεσίες πού είναι εγκατεστημένος σέ ένα άλλο Κράτος μέλος, νά έφο-

διασθεί μέ τέτοια άδεια, όταν ή άδεια αυτή είναι άπαραίτητη για την διασφάλιση των συμφερόντων των ενδιαφερομένων εργαζομένων και όταν αυτή χορηγείται υπό τίς ίδιες προϋποθέσεις πού όφείλουν νά πληρούν και οι υπήκοοι του κράτους αυτού.»

6) Στο τρίτο έρώτημα πρέπει νά δοθεί ή άπάντηση ότι όταν ή χορήγηση άδειας, παράλληλα μέ μία ήδη χορηγηθείσα άδεια, κρίνεται άπαραίτητη για έπιτακτικούς λόγους κοινωνικής πολιτικής δέν πρόκειται για έναν άσυμβίβαστο προς την συνθήκη περιορισμό, κατά την έννοια των άρθρων 52 και 59 της συνθήκης ΕΟΚ, αλλά για έναν περιορισμό της έκτάσεως των διατάξεων αυτών, τον όποιο άναγνωρίζει τό κοινοτικό δίκαιο και ό όποιος δύναται νά διατηρηθεί.

Η αντίληψη αυτή είναι ιδίως σύμφωνη μέ τίς άρχές της άποφάσεως του Δικαστηρίου της 18ης Ιανουαρίου 1979 (*van Wesemael 110 και 111/78*, Jurispr. 1979, σ. 35). Μέ την άπόφαση αυτή, τό Δικαστήριο, έν σχεσει μέ μία δραστηριότητα πού συνίστατο στην τοποθέτηση σέ εργασία καλλιτεχνών του θεάματος, άνεγνώρισε περιορισμούς στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών «οι όποιοι όφείλονται στην εφαρμογή επαγγελματικών κανόνων πού τους δικαιολογεί τό γενικό συμφέρον ή ή ανάγκη προστασίας του καλλιτέχνη και οι όποιοι επιβάλλονται σέ κάθε πρόσωπο πού είναι εγκατεστημένο στό έδαφος του έν λόγω κράτους». Δέν απέκλεισε, επομένως, τό Δικαστήριο τό ένδεχόμενο νά αποκλεισθεί ή επέκταση της ισχύος μιας άδειας στό έδαφος ενός άλλου Κράτους μέλους.

Υπάρχουν πάντας διαφορές μεταξύ των περιστατικών της παρούσης υποθέσεως και αυτών της υποθέσεως *van Wesemael*. Η τελευταία αυτή υπόθεση άφορούσε δραστηριότητα τοποθετήσεως σέ εργασία καλλιτεχνών. Η άποστολή του μεσάζοντος, στην περίπτωση αυτή, περιορίζεται στό νά φέρει σέ έπαφή την προσφορά και την

ζήτηση, σέ ένα πολύ περιορισμένο τμήμα της αγοράς εργασίας και νά διαπραγματευθεί τήν σύναψη συμβάσεως εργασίας μεταξύ καλλιτέχνη και οργανωτοῦ. Ἡ ἀποστολή του ἐπερατώνετο μέ τήν σύναψη τῆς συμβάσεως, ὥστε ὁ μεσάζων δέν θά εἶχε ἄλλες κοινωνικές ὑποχρεώσεις ἐναντι τοῦ ἐργαζομένου γιά τόν ὁποῖο ἐξεῦρε ἐργασία.

Ἀντιθέτως, στήν περίπτωση τοῦ προσωρινοῦ ἐργαζομένου ἡ κοινωνική προστασία ἀρχίζει ἀπό τήν στιγμή πού τίθεται στήν διάθεση ἑνός ἐπιχειρηματία ἐγκατεστημένου σέ ἕνα Κράτος μέλος, μέ ἀφετηρία ἕνα ἄλλο Κράτος μέλος. Ἡ ἰδιωτική ἐπιχείρηση προσωρινῆς εργασίας παραμένει ἐργοδότης του καθ' ὅλη τήν διάρκεια τοῦ χρόνου γιά τόν ὁποῖο ἔχει διατεθεῖ καί ὑπό τήν ιδιότητά της αὐτή φέρει πολλές ὑποχρεώσεις, οἱ ὁποῖες, μεταξύ ἄλλων, πηγάζουν ἀπό τό ἐργατικό δίκαιο, τήν νομοθεσία περί κοινωνικῶν ἀσφαλειῶν ἢ ἀπό τήν προστασία τῆς εργασίας.

Ἡ γερμανική κυβέρνησις προτείνει κατά συνέπεια νά δοθεῖ στό τρίτο ἐρώτημα ἡ ἀκόλουθη ἀπάντησις:

«Ἐνα Κράτος μέλος δύναται νά ἀπαιτήσει ἐπίσης ἀπό μία ἐπιχείρησις προσωρινῆς εργασίας νά ἐφοδιασθεῖ μέ ἄδεια γιά τήν παροχή ὑπηρεσιῶν στό ἐδαφός του, ἔστω καί ὅταν ἡ ἐπιχείρησις προσωρινῆς εργασίας διαθέτει ἤδη ἄδεια στήν χώρα καταγωγῆς της, ἐφ' ὅσον ἡ ἀξίωσις αὐτή εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν διασφάλισις τῆς κοινωνικῆς προστασίας τοῦ προσωρινοῦ ἐργαζομένου, διότι ἡ προστασία αὐτή δέν δύναται νά ἐπιτευχθεῖ μέ τήν ἐπίδωξη τῆς διαθέσεως ἐναντι ἀμοιβῆς ἐργατικοῦ δυναμικοῦ στήν χώρα καταγωγῆς.»

3. Ἡ *βρετανική κυβέρνησις* προβαίνει κατ' ἀρχάς σέ σύγκρισιν τοῦ βρετανικοῦ καί τοῦ ὀλλανδικοῦ συστήματος πού ἰσχύει σχετικὰ μέ τά ἰδιωτικά γραφεῖα τοποθετήσεως σέ ἐργασία καί τίς ἐπιχειρήσεις προσωρινῆς εργασίας γιά νά ἀναλύσει ἐν συνεχείᾳ τήν ἀπόφασιν τοῦ Δικαστηρίου τῆς 18ης

Ἰανουαρίου 1979 (van Wesemael 110 καί 111/78 Jurispr. 1979, σ. 35).

α) Ἡ σχετική βρετανική νομοθεσία, δηλαδή ὁ «Employment Agencies Act» τοῦ 1973, ἐξαρτᾶ τήν ἐκμετάλλευσιν ἰδιωτικοῦ γραφείου τοποθετήσεως σέ ἐργασία ἢ ἐπιχειρήσεως προσωρινῆς εργασίας ἀπό τήν χορήγησιν ἀδείας. Κατά τόν νόμον, νοεῖται ὡς «ἰδιωτικό γραφεῖο τοποθετήσεως σέ ἐργασία ἢ δραστηριότης (ἡ ὁποία ἐπιδιώκει ἢ ὄχι κερδοσκοπικὸ σκοπὸ καί ἀσκεῖται ἢ ὄχι σέ συνδυασμὸ μέ μία ἄλλη δραστηριότητα), ἡ ὁποία συνίσταται σέ παροχὴ ὑπηρεσιῶν (μέ τήν παροχὴ πληροφοριῶν ἢ κατ' ἄλλον τρόπο) μέ σκοπὸ νά ἐξεύρει ἐργασία στό ἐργατικὸ δυναμικὸ ἢ νά προσφέρει ἐργατικὸ δυναμικὸ στοὺς ἐργοδότες πού ἐπιθυμοῦν νά τὸ ἀπασχολήσουν». Ὡς «ἐπιχείρησις προσωρινῆς εργασίας» νοεῖται «ἡ δραστηριότης (ἡ ὁποία ἐπιδιώκει ἢ ὄχι κερδοσκοπικὸ σκοπὸ καί ἀσκεῖται ἢ ὄχι σέ συνδυασμὸ μέ μία ἄλλη δραστηριότητα) ἡ ὁποία συνίσταται στήν προσφορά ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, τὸ ὁποῖο ἀπασχολεῖ ἐκεῖνος πού ἀσκεῖ τήν ἐν λόγω δραστηριότητα, γιά νά ἐργασθεῖ γιά λογαριασμὸ καί ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ἄλλων προσώπων ὑπὸ οἰαδήποτε ιδιότητα».

Χορηγεῖται ἄδεια σέ κάθε πρόσωπον πού ὑποβάλλει αἴτησιν, ἐκτός βέβαια ἂν ὁ αἰτῶν ἢ ἕνα ἀπὸ τὰ πρόσωπα πού μετέχουν στήν ἐκμετάλλευσιν τοῦ γραφείου ἢ τῆς ἐπιχειρήσεως εἶναι ἀνίκανον ἢ οἱ ἐγκαταστάσεις εἶναι ἀκατάλληλες. Μόνον ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά ἐγκαταστήσουν γραφεῖο ἢ ὑποκατάστημα στοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἔχουν ἀνάγκη ἀδείας, ἐνῶ μία ἐπιχείρησις προσωρινῆς εργασίας ἢ ἕνα ἰδιωτικὸ γραφεῖο τοποθετήσεως σέ ἐργασία ἐγκατεστημένο ἐκτός τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου δύναται νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του πρὸς ἐργοδότες ἢ ἐργαζομένους στοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου χωρὶς νά διαθέτει βρετανικὴ ἄδεια.

Οἱ προϋποθέσεις χορηγήσεως ἀδείας στοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου εἶναι ἐπομένως οὐσιωδῶς διάφορες ἀπὸ τίς προϋποθέσεις ἀπὸ τίς ὁποῖες ἐξαρτᾶται ἡ χορήγησις τῆς ἀδείας στίς Κάτω Χώρες. Ἔτσι, τὸ βρετα-

νικό σύστημα αδειών περιλαμβάνει τήν έρευνα της προσωπικότητας του αίτοντος, καθώς και των προσώπων πού θά μετάσχουν στίς δραστηριότητες του ιδιωτικού γραφείου τοποθετήσεως σέ εργασία, καθώς και της καταλληλότητας των εγκαταστάσεων, δέν περιλαμβάνει όμως γενικής φύσεως σκέψεις, όπως οι αγαθές σχέσεις στην αγορά εργασίας ή τά συμφέροντα των εργαζομένων. Τό βρετανικό σύστημα δέν αφορά μόνο τίς εταιρίες προσωρινής εργασίας, αλλά και τά ιδιωτικά γραφεία τοποθετήσεως εργασίας, ενώ τό όλλανδικό σύστημα απαγορεύει, γενικώς, τά ιδιωτικά γραφεία τοποθετήσεως σέ εργασία. Τέλος, τό βρετανικό σύστημα, αντίθετα πρós τό όλλανδικό, είναι γενικής εφαρμογής και δέν δύναται νά περιορισθεί σέ έναν ειδικό κλάδο της βιομηχανίας ή σέ μία συγκεκριμένη περιοχή ή τοποθεσία.

6) Η προαναφερθείσα απόφαση van Wesemael αφορά μόνο τά έπ' άμοιβή γραφεία τοποθετήσεως σέ εργασία καλλιτεχνών του θεάματος, τά όποια είναι κάτοχοι άδειας στην Γαλλία, άσκουν όμως τήν δραστηριότητά τους στό Βέλγιο χωρίς νά διαθέτουν άδεια έκδοθείσα κατά τό βελγικό δίκαιο. Δέν δύναται νά ένισχύσει τήν άποψη ότι ή έλεύθερη παροχή υπηρεσιών δέν υπόκειται σέ κανένα έμπόδιο και σέ καμία προϋπόθεση όσον αφορά τά ιδιωτικά γραφεία τοποθετήσεως σέ εργασία ή τίς έπιχειρήσεις προσωρινής εργασίας.

Τό Δικαστήριο υιοθέτησε άνάλογη θέση μέ τήν απόφασή του της 18ης Μαρτίου 1980 (Debaue 52/79, Jurispr. 1980, σ. 833), ή όποια άνεφέρετο στό πρόβλημα της μεταδόσεως τηλεοπτικών μηνυμάτων.

γ) Η βρετανική κυβέρνηση, έπομένως, είναι της γνώμης ότι ή άπάντηση πού πρέπει νά δοθεί στό τρίτο έρώτημα είναι ή ακόλουθη:

«Έφ' όσον τό πρόσωπο, τό όποιο παρέχει τήν έν λόγω υπηρεσία, είναι έφοδιασμένο

μέ άδεια πού του έπιτρέπει νά παρέχει τήν υπηρεσία αυτή έντός του Κράτους μέλους στό όποιο είναι έγκατεστημένο (τό πρώτο κράτος), τό άρθρο 59 δέν έμποδίζει ένα άλλο Κράτος μέλος έντός του όποιου παρέχεται ή υπηρεσία αυτή (τό δεύτερο κράτος) νά υποχρεώσει τόν έπιχειρηματία νά έφοδιασθεί μέ άδεια, όταν οι προϋποθέσεις υπό τίς όποιες παρέχεται ή άδεια στό πρώτο κράτος δέν είναι παρόμοιες, κατά τό μέτρο πού δέν έγγυώνται μία κατ' ουσίαν όμοια προστασία πρós τήν άξιόυμενη από τό δεύτερο κράτος γιά τήν προστασία των προσώπων, τά όποια αφορά ή δραστηριότης αυτή, υπό τόν όρο ότι οι προϋποθέσεις υπό τίς όποιες χορηγεί τήν άδεια τό δεύτερο κράτος α) δέν δημιουργούν διακρίσεις, β) δέν άπαιτούν από τό πρόσωπο, τό όποιο προσφέρει τήν υπηρεσία, νά είναι έγκατεστημένο στό έν λόγω Κράτος μέλος.»

4. α) Η γαλλική κυβέρνηση υπογραμμίζει, ως πρós τό δεύτερο έρώτημα, ότι τό άρθρο 60 in fine της συνθήκης ΕΟΚ δέν άντιτίθεται μέν a priori στό νά άξιωθεί από τόν παρέχοντα τίς υπηρεσίες νά τηρήσει τό σύνολο της ίσχυούσης στην χώρα υποδοχής νομοθεσίας, πλην όμως όρισμένες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις δύναται νά θεωρηθούν ως περιορισμοί της έλεύθερης παροχής υπηρεσιών, οι όποιοι απαγορεύονται από τό άρθρο 59. Σύμφωνα μέ τήν νομολογία του Δικαστηρίου, αυτό συμβαίνει μέ όλες τίς υποχρεώσεις πού επιβάλλονται στον παρέχοντα τίς υπηρεσίες, λόγω ιδίως της ύπηκοότητός του ή του γεγονότος ότι δέν διαθέτει μόνιμη διαμονή στό κράτος, έντός του όποιου παρέχεται ή υπηρεσία.

Τέτοιες υποχρεώσεις δύναται πάντως νά άναγνωρισθούν ως σύμφωνες πρós τό άρθρο 59 άν αιτιολογούνται έκ της εφαρμογής επαγγελματικών κανόνων πού τούς δικαιολογεί τό γενικό συμφέρον και άν εφαρμόζονται όμοίως επί όλων των προσώπων ή έπιχειρήσεων πού είναι έγκατεστημένα στό έδαφος του κράτους γιά τό

όποιο πρόκειται. Στην προκειμένη περίπτωση, ή υποχρέωση κατοχής άδειας για την άσκηση τής δραστηριότητας τής επιχειρήσεως προσωρινής εργασίας επιβάλλεται άδιακρίτως επί των επιχειρήσεων πού είναι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες και επί των επιχειρήσεων πού είναι εγκατεστημένες σέ ένα άλλο Κράτος μέλος. Δύνανται νά θεωρηθεί ότι αίτιολογείται έκ τής εφαρμογής επαγγελματικών κανόνων πού τούς δικαιολογεί τό γενικό συμφέρον, έφ' όσον πρόκειται για εκδήλωση μέριμνας υπέρ των αγαθών σχέσεων στην αγορά εργασίας ή τής προστασίας των συμφερόντων των εργαζομένων.

Η γαλλική κυβέρνηση προτείνει, επομένως, στό Δικαστήριο νά δώσει στό δεύτερο έρώτημα την ακόλουθη απάντηση:

«Τό άρθρο 59 τής συνθήκης δέν έμποδίζει ένα Κράτος μέλος, εντός του όποιου απαιτείται άδεια για την παροχή υπηρεσιών — προϋπόθεση πού προβλέπεται για νά μή χορηγείται ή άδεια αν υπάρχουν λόγοι πού νά δικαιολογούν τόν φόβο ότι ή διάθεση εργατικού δυναμικού από τόν αίτούντα την άδεια θά θλάψει τις αγαθές σχέσεις στην αγορά εργασίας, ή ότι έκ του λόγου αυτού δέν θά υπάρχει επαρκής εγγύηση των συμφερόντων των εργαζομένων — νά υποχρεώνει οιονδήποτε πού ασχολείται μέ την παροχή αυτού του είδους των υπηρεσιών και είναι εγκατεστημένος σ' ένα άλλο Κράτος μέλος νά συμμορφωθεί προς την προϋπόθεση αυτή.»

6) Τό πρόβλημα πού θέτει τό τρίτο έρώτημα έχει ξετασθεί από τό Δικαστήριο στην απόφασή του τής 18ης Ιανουαρίου 1979 (van Wesemael 110 και 111/78, Jurispr. 1979, σ. 35). Η απόφαση αυτή έδέχθη ότι τά Κράτη μέλη δέν δύνανται νά επιβάλλουν σέ όσους παρέχουν υπηρεσίες παρά εκείνες μόνο τις υποχρεώσεις πού κρίνονται αντικειμενικά αναγκαίες για νά εγγυηθούν την τήρηση των επαγγελματικών κανόνων και νά διασφαλίσουν την προστασία του γενικού συμφέροντος.

Δύνανται, έτσι, νά θεωρηθεί ως αντίθετη προς τό άρθρο 59 τής συνθήκης ΕΟΚ ή αξίωση αποκτήσεως άδειας ή αποκτήσεως έγκρίσεως, αν ό παρέχων την ύπηρεσία διαθέτει, στό Κράτος μέλος εντός του όποιου είναι εγκατεστημένος, άδεια, ή όποια έχει χορηγηθεί υπό παρόμοιες προϋποθέσεις και αν υπάρχει στό εν λόγω κράτος ή δέουσα έπιτήρηση των δραστηριοτήτων αυτών οιοδήποτε και αν είναι τό Κράτος μέλος στό όποιο παρέχεται ή ύπηρεσία.

Αυτό όμως δέν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένων των διαφορών πού υπάρχουν επί του θέματος αυτού μεταξύ των έθνικών κανονιστικών ρυθμίσεων και ιδίως του ιδιαίτερου χαρακτήρα των σκοπών γενικού συμφέροντος πού επιδιώκονται. Όταν, όπως συμβαίνει στις Κάτω Χώρες, ή προσωρινή εργασία δύνανται νά περιορίζεται για λόγους εξισορροπήσεως τής αγοράς εργασίας, είναι άδιανόητο νά αναμένεται από τις αρχές ενός άλλου Κράτους μέλους νά λαμβάνουν υπ' όψη τους τις επιδιώξεις αυτές, όταν χορηγούν άδειες στους υπηκόους τους. Δέν δύνανται επίσης νά ζητηθεί από τις έθνικές αρχές του παρέχοντος τις υπηρεσίες νά έπιτηρούν δεόντως την εν λόγω δραστηριότητα μέ σκοπό την διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων στό Κράτος μέλος εντός του όποιου παρέχεται ή ύπηρεσία.

Επομένως, σέ έναν τομέα όπου διακυβεύονται ή κατάσταση στην αγορά εργασίας, οι έγγυήσεις των όποιων απολαύουν οι εργαζόμενοι και ή διευθέτηση του χρόνου εργασίας, πρέπει νά αναγνωρισθεί ότι είναι νόμιμες έναντι του κοινοτικού δικαίου και δύνανται νά άντιταχθούν στους παρέχοντες υπηρεσίες πού είναι εγκατεστημένοι σέ ένα άλλο Κράτος μέλος οι διατάξεις και οι διαδικασίες πού ισχύουν στό Κράτος μέλος εντός του όποιου παρέχεται ή ύπηρεσία.

Η γαλλική κυβέρνηση προτείνει στό Δικαστήριο νά δοθεί στό τρίτο έρώτημα ή ακόλουθη απάντηση:

«Τό γεγονός ότι ο ξένος επιχειρηματίας, ο οποίος προσφέρει τις εν λόγω υπηρεσίες, είναι κάτοχος στο κράτος όπου είναι εγκατεστημένος άδειας, ή οποία του επιτρέπει να παρέχει τις υπηρεσίες αυτές στην εν λόγω χώρα, δεν επηρεάζει την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, εφ' όσον προκειμένου για διάθεση εργατικού δυναμικού οι αρχές της χώρας εγκαταστάσεως δεν δύνανται να λαμβάνουν υπ' όψη τους όλες τις κοινωνικές επιδιώξεις, οι οποίες αιτιολογούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες χορηγούνται άδειες στο κράτος εντός του οποίου παρέχονται οι υπηρεσίες, καθώς και να εξασφαλίσουν την δέουσα επιτήρηση προς διασφάλιση της τηρήσεως των απαιτούμενων εγγυήσεων, οιοδήποτε και αν είναι τό Κράτος μέλος εντός του οποίου παρέχεται ή υπηρεσία.»

5. Οι παρατηρήσεις της *Επιτροπής* συνοψίζονται ως εξής:

α) Όσον αφορά τό *δεύτερο ερώτημα*, ή απαγόρευση, πού περιέχεται στο άρθρο 59, έχει ένα άμεσο και άνευ αιρέσεων αποτέλεσμα από της λήξεως της μεταβατικής περιόδου, τουλάχιστον όσον αφορά τις παντός είδους διακρίσεις σε βάρος του παρέχοντος τις υπηρεσίες λόγω της Ιθαγενείας του ή του γεγονότος ότι είναι εγκατεστημένος σε ένα Κράτος μέλος διαφορετικό εκείνου στο οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες.

Τό άμεσο και άνευ αιρέσεων αποτέλεσμα του άρθρου 59 έχει επίσης εφαρμογή και έναντι όλων των άλλων υποχρεώσεων πού επιβάλλονται στον παρέχοντα τις υπηρεσίες και οι οποίες δύνανται να απαγορεύσουν ή να παρεμποδίσουν κατ' άλλον τρόπο τις δραστηριότητές του, υπό την επιφύλαξη ώστόσο τριών διευκρινίσεων.

Πρώτον, ένα Κράτος μέλος δύναται να επιβάλλει στον παρέχοντα τις υπηρεσίες ορισμένες ειδικές υποχρεώσεις, οι οποίες αιτιολογούνται εκ της εφαρμογής επαγγελ-

ματικών κανόνων, πού τούς δικαιολογεί τό γενικό συμφέρον και πού βαρύνουν κάθε πρόσωπο εγκατεστημένο στο έδαφος του εν λόγω κράτους, υπό την προϋπόθεση ώστόσο ότι οι υποχρεώσεις αυτές είναι αναγκαίες για να παρεμποδίσουν τον παρέχοντα τις υπηρεσίες να αποφύγει την εφαρμογή των κανόνων αυτών, λόγω του γεγονότος ότι είναι εγκατεστημένος σε ένα άλλο Κράτος μέλος όπου δεν υπόκειται σε παρόμοιους κανόνες.

Δεύτερον, ένα Κράτος μέλος δεν δύναται να υποχρεώσει έναν παρέχοντα υπηρεσίες, εγκατεστημένο σε ένα άλλο Κράτος μέλος, να εφοδιασθεί με άδεια, καθώς και να ταχθεί υπό την επιτήρηση των αρμοδίων αρχών παρά μόνο αν ή αξίωση αυτή είναι αντικειμενικώς απαραίτητη για να υπάρξει εγγύηση της τηρήσεως των επαγγελματικών κανόνων και διασφάλιση της προστασίας του γενικού ή του ιδιωτικού συμφέροντος. Η αξίωση αυτή δεν είναι αντικειμενικώς απαραίτητη όταν ο παρέχων τις υπηρεσίες διαθέτει στο Κράτος μέλος όπου έχει την εγκατάστασή του άδεια, ή οποία χορηγείται υπό προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές πού απαιτούνται στο κράτος εντός του οποίου παρέχονται οι υπηρεσίες και όταν οι δραστηριότητές του παροχής υπηρεσιών, επιτηρούνται δεόντως, όποιο κι αν είναι τό Κράτος μέλος εντός του οποίου παρέχονται οι υπηρεσίες.

Τρίτον, δεν επιτρέπεται σε ένα Κράτος μέλος να καταστήσει αδύνατη, θέτοντας ως όρο την ύπαρξη διαμονής επί του εδάφους του, την παροχή υπηρεσιών εκ μέρους προσώπων πού διαμένουν σε άλλο Κράτος μέλος, όταν λιγότερο αυστηρά μέτρα επιτρέπουν να διασφαλισθεί ή τήρηση των επαγγελματικών κανόνων.

Αν οι αρχές αυτές, πού επήγασαν από την νομολογία του Δικαστηρίου, εφαρμοσθούν στην προκειμένη περίπτωση, θά διαφαίνεται ότι τά δύο κριτήρια πού προβλέπει ή ολλανδική νομοθεσία για την άρνηση άδειας, δηλαδή οι άγαθές σχέσεις στην αγορά εργασίας και τά συμφέροντα των

ένδιαφερομένων εργαζομένων, δύνανται νά προστατευθουν και νά εξυπηρετηθουν ὡς ἕναν θαθμό τό ἴδιο ἀποτελεσματικά μέ γενικές διατάξεις και ἐπιτήρηση, πού θά συνιστοῦσαν ἕναν ἐλαφρότερο περιορισμό τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας τῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἐναπόκειται ὠστόσο στόν ἐθνικό δικαστή νά καθορίσει τό μέτρο κατά τό ὅποιο ἡ ὑποχρέωση ἀποκτήσεως ἀδείας εἶναι ἀντικειμενικά ἀναγκαία και ἐπομένως πρέπει νά ἐπιβληθεῖ σέ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος παρέχει ὑπηρεσίες χωρίς νά εἶναι ἐγκατεστημένος στό κράτος.

Βεβαίως, ἡ ἀπόκτηση ἀδείας, ὡς μέσο ἀποκλεισμοῦ τῶν μῆ ἀποτελεσματικῶν και ἀναξίων ἐμπιστοσύνης ἐπιχειρήσεων, δύνανται νά ἐπιβληθεῖ και ἐπί τῶν παρεχόντων ὑπηρεσίες πού δέν εἶναι ἐγκατεστημένοι στό κράτος. Ἀντιθέτως, σέ ὀρισμένες ἄλλες περιπτώσεις ἀρκεῖ νά θεσπισθουν μερικές γενικές διατάξεις, συνδυασμένες μέ μία ὑποχρεωτική δήλωση, παραδείγματος χάριν τῶν συνθηκῶν ἐργασίας τοῦ διατιθεμένου προσωπικοῦ. Γιά τήν ἀναγκαία ἐπιτήρηση, τόσο τῆς τηρήσεως τῆς γενικῆς νομοθεσίας, ὅσο και τῶν διατάξεων πού ἀναφέρονται στήν διάθεση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ και τήν διαχείριση τῆς ἐπιχειρήσεως θά ἦταν ἀρκετό νά ἐπιβληθουν εἰδικές ὑποχρεώσεις στόν παρέχοντα ὑπηρεσίες πού δέν εἶναι ἐγκατεστημένοι στήν χώρα, ὅπως τό νά θέτει στήν διάθεση τῶν ἀρχῶν μία ἐπαρκῆ λογιστική. Δέν ὑπάρχει ἐπίσης λόγος νά ἀπαιτεῖται ἀδεια ἀπό τόν παρέχοντα ὑπηρεσίες πού δέν εἶναι ἐγκατεστημένοι στήν χώρα, γιά λόγους στατιστικῆς ἐνημερότητας. Ἀποκλείεται, τέλος, ἡ ἐφαρμογή ἀπό ἕνα Κράτος μέλος ἐπί τῶν ἐπιχειρήσεων προσωρινῆς ἐργασίας πού εἶναι ἐγκατεστημένες σέ ἄλλα Κράτη μέλη, κανονιστικῆς ρυθμίσεως ἡ ὁποία περιορίζει τόν ἀριθμό τῶν ἐγκεκριμένων ἐπιχειρήσεων προσωρινῆς ἐργασίας ἡ κατανέμει μεταξύ αὐτῶν τόν ἀνώτατο ἀριθμό εργαζομένων πού ἐπιτρέπεται νά διατεθουν, ἰδίως, ὅταν ἡ κατανομή αὐτή δέν γίνεται βάσει ἀντικει-

μενικῶν, ἐπιτακτικῶν και δημοσιευθέντων κριτηρίων.

Συνοψίζοντας ἡ Ἐπιτροπή προτείνει λοιπόν νά δοθεῖ στό δεύτερο ἐρώτημα ἡ ἐξῆς ἀπάντηση:

«Ἐνα Κράτος μέλος, τό ὅποιο, δυνάμει μιᾶς ἐπαγγελματικῆς κανονιστικῆς ρυθμίσεως, πού τήν δικαιολογοῦν λόγοι γενικοῦ συμφέροντος, ἐξαρτᾶ τήν διάθεση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀπό τήν ὑπαρξή ἀδείας — ἡ ὁποία και χορηγεῖται ἐκτός μόνον ὅταν ὑπάρχουν λόγοι πού νά δικαιολογοῦν τόν φόβο ὅτι ἡ δραστηριότης αὐτή τοῦ αἰτουντος δύνανται νά θλάσει τίς ἀγαθές σχέσεις στήν ἀγορά ἐργασίας ἡ ὅτι ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ δέν θά ὑπάρχει ἐπαρκῆς ἐγγύηση τῶν συμφερόντων τῶν εργαζομένων γιά τούς ὁποῖους πρόκειται — δέν δύνανται νά ὑποχρεώσει τούς παρέχοντες ὑπηρεσίες, πού εἶναι ἐγκατεστημένοι σέ ἄλλα Κράτη μέλη, νά πληροῦν τήν προϋπόθεση αὐτή, παρά μόνο ἐφ' ὅσον αὐτό εἶναι ἀντικειμενικά ἀναγκαῖο γιά νά διαπιστωθεῖ προκαταδοικῶς, μέσω τῆς χορηγήσεως τῆς ἀδείας, ὅτι πληροῦν τίς ἀντικειμενικές και γενικές προϋποθέσεις, ἀπό τίς ὁποῖες ἐξαρτᾶται, σύμφωνα μέ τήν ἐπαγγελματική κανονιστική ρύθμιση, ἡ ἄσκηση αὐτῆς τῆς γενικοῦ συμφέροντος δραστηριότητος.»

6) Ἡ ἀπάντηση στό *τρίτο ἐρώτημα* δύνανται νά στηριχθεῖ στήν ἀρχή, πού διετυπώθη μέ τήν ἀπόφαση τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1979 (Wesemael 110 και 111/78, Jurispr. 1979, σ. 35), σύμφωνα μέ τήν ὁποία τό Κράτος μέλος γιά τό ὅποιο πρόκειται, δέν δύνανται νά ἐξαρτήσῃ τήν παροχή ὑπηρεσιῶν ὑπό προσώπου ἐγκατεστημένου σέ ἄλλο Κράτος μέλος ἀπό τήν ὑπαρξή ἀδείας, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται σύμφωνα μέ τήν δική του νομοθεσία, ὅταν ὁ ἐν λόγω παρέχων ὑπηρεσίες διαθέτει σέ ἕνα ἄλλο Κράτος μέλος, ἀδεια, ἡ ὁποία ἐχει χορηγηθεῖ ὑπό παρόμοιες προϋποθέσεις.

Ἐπειδή, σύμφωνα μέ τήν ἀπάντηση στό δεύτερο ἐρώτημα, ἡ ἄδεια δέν εἶναι ἀναγκαία γιά νά ὑποχρεωθεῖ ὁ παρέχων τίς ὑπηρεσίες νά τηρήσει τήν νομοθεσία τοῦ Κράτους μέλους, ἐντός τοῦ ὁποίου παρέχει τίς ὑπηρεσίες του, οὔτε γιά νά καταστήσει δυνατό τόν ἔλεγχο τῆς τηρήσεως αὐτῆς, καθώς καί τῆς διαχειρίσεως τοῦ παρέχοντος τίς ὑπηρεσίες, τά δύο αὐτά στοιχεῖα δέν πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη γιά νά καθορισθεῖ ἂν ἡ ἄδεια τοῦ παρέχοντος ὑπηρεσίες, πού εἶναι ἐγκατεστημένος σέ ἕνα ἄλλο Κράτος μέλος, ἔχει χορηγηθεῖ ὑπό ἀνάλογες προϋποθέσεις.

Ἀντιθέτως, ἐπιτρέπεται στό Κράτος μέλος, ἐντός τοῦ ὁποίου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία, νά λαμβάνει ὑπ' ὄψη τῆς ὄργανωσής τῆς ἐπιτηρήσεως ἐντός τοῦ Κράτους μέλους ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ παρέχων τίς ὑπηρεσίες, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἂν τό τελευταῖο αὐτό κράτος δέν ἀσκεῖ ἐπιτήρηση ἐπί τοῦ παρέχοντος ὑπηρεσίες παρά μόνο γιά τήν δραστηριότητα πού ἀναπτύσσει ἐντός τῆς δικῆς του ἐπικρατείας, τό ἄλλο Κράτος μέλος δύναται νά προβάλλει εἰδικότερες ἀξιώσεις. Ὡστόσο, δέν δύναται σέ καμμία περίπτωση νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἀξίωση ἀποκτήσεως ἀδείας, διότι δέν εἶναι ἀντικειμενικῶς ἀπαραίτητη γιά τήν ἄσκηση τῆς δεοῦσῆς ἐπιτηρήσεως.

Ἡ ἀπάντηση, συνεπῶς, στό τρίτο ἐρώτημα δύναται νά διατυπωθεῖ ὡς ἑξῆς:

«Ἄν ὁ ἄλλοδαπός πού παρέχει ὑπηρεσίες διαθέτει στό κράτος ὅπου εἶναι ἐγκατεστη-

μένος ἄδεια, ἡ ὁποία τοῦ ἐπιτρέπει νά παράσχει τίς ὑπηρεσίες αὐτές, τό Κράτος μέλος, ἐντός τοῦ ὁποίου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία, δέν δύναται νά ἀπαιτήσῃ ἀπό αὐτόν ἄδεια, ἡ ὁποία νά ἔχει χορηγηθεῖ δάσει τῆς δικῆς του νομοθεσίας, ἂν ἡ ἄδεια πού ἔχει χορηγηθεῖ στό Κράτος μέλος, ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ παρέχων τίς ὑπηρεσίες, ἔχει ἐκδοθεῖ ὑπό προϋποθέσεις ἀνάλογες πρός ἐκεῖνες ἐκ τῶν ὁποίων τό Κράτος μέλος ὅπου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία, δύναται, σύμφωνα μέ τήν ἀπάντηση στό δεύτερο ἐρώτημα, νά ἐξαρτήσῃ τήν χορήγηση ἀδειῶν πρός ὄσους παρέχουν ὑπηρεσίες καί εἶναι ἐγκατεστημένοι σέ ἄλλο Κράτος μέλος, ὅταν οἱ τελευταῖοι δέν εἶναι κάτοχοι ἀδείας.»

III — Προφορική διαδικασία

Ἡ ὀλλανδική κυβέρνηση, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τόν G. M. Borchartt καί τήν ἐμπειρογνώμονα De Bruin, ἡ γαλλική κυβέρνηση, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τόν Alexandre Carneluti, ἡ γερμανική κυβέρνηση, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τούς Martin Seidel καί Hans Hinrich Boie, ἡ δανική κυβέρνηση, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τόν Laurids Mikaelson καί ἡ Ἐπιτροπή, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τόν νομικό τῆς σύμβουλο Robert Caspar Fischer, ἀνέπτυξαν προφορικῶς τίς παρατηρήσεις τους στήν συνεδρίαση τῆς 9ῆς Ἰουλίου 1981.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεὺς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του στήν συνεδρίαση τῆς 21ῆς Ὀκτωβρίου 1981.

Σκεπτικό

- 1 Μέ ἀπόφαση τῆς 9ῆς Δεκεμβρίου 1980, ἡ ὁποία περιήλθε στό Δικαστήριο στίς 30 Δεκεμβρίου 1980, τό Hoge Raad der Nederlanden ὑπέβαλε, δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, τρία προδικαστικά ἐρωτήματα ὡς πρός τήν ἔρμηνεία

των άρθρων 59 και 60 της συνθήκης σε σχέση με την όλλανδική νομοθεσία, ή οποία ρυθμίζει την διάθεση εργατικού δυναμικού.

- 2 Τά ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης, ή οποία είχε ως αντικείμενο παράβαση του πρώτου άρθρου του βασιλικού διατάγματος της 10ης Σεπτεμβρίου 1970 (Stb. 410). Η διάταξη αυτή απαγορεύει την διάθεση εργατικού δυναμικού άνευ άδειας έκδιδομένης από τον ύπουργό κοινωνικών ύποθέσεων.
- 3 Τό προαναφερθέν βασιλικό διάταγμα έξεδόθη σε εκτέλεση του άρθρου 2 παράγραφος 1 έδάφιο α του Wet op het ter Beschikking stellen van Arbeidskrachten (νόμου περί διαθέσεως εργατικού δυναμικού) της 31ης Ιουλίου 1965 (Stb. 379) όπως έτροποποιήθη από τον νόμο της 30ης Ιουνίου 1967 (Stb. 377). Δυνάμει του άρθρου αυτού, δύναται νά απαγορευθεί με βασιλικό διάταγμα ή άνευ άδειας διάθεση εργατικού δυναμικού, όταν τό απαιτεί ή διασφάλιση άγαθών σχέσεων στην άγορά εργασίας ή τό συμφέρον των εργαζομένων για τούς όποιους πρόκειται. Τό άρθρο 6 παράγραφος 1 του έν λόγω νόμου όρίζει, πάντως, ότι δέν άπορρίπτεται ή αίτηση παροχής άδειας παρά μόνο άν ύπάρχουν λόγοι πού νά δικαιολογούν τον φόβο ότι ή διάθεση εργατικού δυναμικού από τον αίτούντα θά βλάψει τίς άγαθές σχέσεις στην άγορά εργασίας ή ότι δέν θά ύπάρξει έπαρκής έγγύηση των συμφερόντων των εργαζομένων για τούς όποιους πρόκειται.
- 4 Τό άρθρο 1 παράγραφος 1 έδάφιο 6 του προαναφερθέντος νόμου όρίζει την έν λόγω δραστηριότητα ως διάθεση, έναντι άμοιβής, προς τρίτον εργατικού δυναμικού με σκοπό την εκτέλεση στην έπιχείρηση του τελευταίου συνήθως πραγματοποιούμενων σ' αυτήν εργασιών, κατ' άλλον τρόπον παρά δυνάμει συμβάσεως εργασίας συναπτομένης με την έπιχείρηση αυτή.
- 5 Ό κατηγορούμενος στην κυρία δίκη Alfred John Webb, διευθυντής μιάς έταιρίας άγγλικού δικαίου έγκατεστημένης στό Ήνωμένο Βασίλειο, είναι κάτοχος άδειας διαθέσεως εργατικού δυναμικού δυνάμει του βρετανικού δικαίου. Η έταιρία αυτή άσχολείται ιδίως με την άποστολή τεχνικού προσωπικού στις Κάτω Χώρες. Προσλαμβάνει τό προσωπικό και τό θέτει προσωρινώς και έναντι άμοιβής στην διάθεση έγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες έπιχειρήσεων, χωρίς νά συνάπτεται σύμβαση εργασίας μεταξύ του προσωπικού αυτού και των έπιχειρήσεων. Στην προκειμένη περίπτωση τό δικαστήριο της ούσίας διεπίστωσε ότι ή έν λόγω έταιρία έθεσε στις Κάτω Χώρες, τον Φεβρουάριο του 1978 και σε τρεις περιπτώσεις, χωρίς νά είναι κάτοχος της έκδιδομένης από τον όλλανδό ύπουργό κοινωνικών ύποθέσεων άδειας, έναντι άμοιβής εργαζομένους στην διάθεση όλλανδικών έπιχειρήσεων με σκοπό την εκτέλεση συνήθως πραγματοποιούμενων εργασιών, κατ' άλλον τρόπον παρά δυνάμει συμβάσεως εργασίας συναπτομένης με τίς έν λόγω έπιχειρήσεις.

6 Τό Hoge Raad, τό όποιο έπελήφθη τής ύποθέσεως μετ' άναίρεση, κρίνοντας ότι ή πρός έκδοση άπόφαση έξαρτάται άπό τό άν ή έπίμαχη όλλανδική νομοθεσία συμβιδάζεται μέ τούς κανόνες του κοινοτικού δικαίου στον τομέα τής ελεύθερης παροχής ύπηρεσιών και ειδικότερα μέ τά άρθρα 59 και 60 τής συνθήκης ΕΟΚ, υπέβαλε τά ακόλουθα έρωτήματα:

«1. Ό όρος «ύπηρεσίες» πού περιέχεται στό άρθρο 60 τής συνθήκης ΕΟΚ, περιλαμβάνει επίσης τήν διάθεση έργατικού δυναμικού κατά τήν έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 έδάφιο 6 του «Wet op het ter Beschikking stellen van Arbeidskrachten;

2. Σέ περίπτωση καταφατικής άπάντησεως, έμποδίζει μήπως τό άρθρο 59 τής συνθήκης — είτε πάντοτε είτε σέ όρισμένες μόνο περιπτώσεις — ένα Κράτος μέλος, στό όποιο ή έν λόγω παροχή ύπηρεσιών ύπόκειται σέ χορήγηση άδειας — προϋπόθεση πού έχει προβλεφθεί για νά ύπάρχει δυνατότης άρνήσεως χορηγήσεως τής άδειας αύτης όταν ύπάρχουν λόγοι πού νά δικαιολογούν τόν φόβο ότι ή διάθεση έργατικού δυναμικού άπό τόν αίτούντα τήν άδεια θά βλάψει τίς άγαθές σχέσεις στην άγορά εργασίας ή ότι, έκ του λόγου αύτου, δέν θά ύπάρχει επαρκής διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων για τούς όποιους πρόκειται — νά ύποχρεώνει οιονδήποτε πού άσχολείται μέ τήν παροχή τέτοιου είδους ύπηρεσιών, έχει δέ τήν έδρα του σέ ένα άλλο Κράτος μέλος, νά συμμορφώνεται πρός τήν προϋπόθεση αύτή;

3. Κατά πόσον μεταβάλλεται ή άπάντηση στό 2ο έρώτημα όταν ό άλλοδαπός έπιχειρηματίας, ό όποιος προσφέρει τίς έν λόγω ύπηρεσίες, είναι κάτοχος, στό κράτος όπου ενδρίσκεται ή έδρα του, άδειας πού του έπιτρέπει νά παρέχει τίς ύπηρεσίες αυτές στην έν λόγω χώρα;»

Έπί του πρώτου έρωτήματος

7 Μέ τό πρώτο έρώτημα, τό έννικό δικαστήριο έρωτά κυρίως άν ό όρος «ύπηρεσίες» πού αναφέρεται στό άρθρο 60 τής συνθήκης περιλαμβάνει και τήν διάθεση έργατικού δυναμικού κατά τήν έννοια τής προαναφερθείσης όλλανδικής νομοθεσίας.

8 Σύμφωνα μέ τό άρθρο 60 έδάφιο 1 τής συνθήκης, ως ύπηρεσίες νοούνται οι παροχές πού κατά κανόνα προσφέρονται άντί άμοιβής, έφ' όσον δέν διέπονται άπό τίς διατάξεις σχετικές μέ τήν ελεύθερη κυκλοφορία των έμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων. Τό έδάφιο 2 του έν λόγω άρθρου άπαριθμεί, υπό

τύπον παραδειγμάτων, όρισμένες δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην έννοια των υπηρεσιών.

- 9 'Η δραστηριότητα, ή όποια συνίσταται στην διάθεση εκ μέρους μίας επιχειρήσεως, αντί άμοιβής, εργατικού δυναμικού, που παραμένει στην υπηρεσία της έν λόγω επιχειρήσεως χωρίς να έχει συναφθεί καμία σύμβαση εργασίας μέ τό πρόσωπο που χρησιμοποιεί τούς εργαζόμενους, άποτελεί επαγγελματική δραστηριότητα, ή όποια συγκεντρώνει τίς όριζόμενες από τό άρθρο 60 έδάφιο 1 προϋποθέσεις. Πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ως υπηρεσία κατά την έννοια της έν λόγω διατάξεως.
- 10 'Η γαλλική κυβέρνηση υπεγράμμισε στό σημείο αυτό την ιδιαίζουσα φύση της έν λόγω δραστηριότητας, ή όποια άν και έμπίπτει στην κατά τό άρθρο 60 της συνθήκης έννοια των υπηρεσιών, πρέπει να τύχει ειδικής μεταχειρίσεως, κατά τό μέτρο που δύναται επίσης να υπαχθεί στίς διατάξεις περί κοινωνικής πολιτικής και έλεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Είναι μέν ακριβές ότι οι εργαζόμενοι που άπασχολούνται σέ επιχειρήσεις διαθέσεως εργατικού δυναμικού δύνανται, ένδεχομένως, να υπαχθούν στίς διατάξεις των άρθρων 48 έως 51 της συνθήκης και των κοινοτικών κανονισμών που έχουν θεσπισθεί προς εκτέλεσή τους, τό γεγονός όμως αυτό δέν άφαιρεί από τίς επιχειρήσεις αυτές, οι όποιες άπασχολούν τούς έν λόγω εργαζόμενους, τόν χαρακτήρα επιχειρήσεων προσφοράς υπηρεσιών, οι όποιες έμπίπτουν στό πεδίο εφαρμογής των άρθρων 59 της συνθήκης. Όπως ήδη έδέχθη τό Δικαστήριο, ιδίως μέ την άπόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1974 (van Binsbergen 33/74, Jurispr. 1974, σ. 1299), ή ιδιαίζουσα φύση όρισμένων παροχών υπηρεσιών δέν δύναται να εξαίρει τίς δραστηριότητες αυτές από την εφαρμογή των κανόνων περί έλεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών.
- 11 Πρέπει, επομένως, να δοθεί στό πρώτο έρώτημα ή άπάντηση ότι ό όρος «υπηρεσίες», που άναφέρεται στό άρθρο 60 της συνθήκης περιλαμβάνει την διάθεση εργατικού δυναμικού κατά την έννοια του «Wet op het ter Beschikking stellen van Arbeidskrachten».

Έπί του δευτέρου και τρίτου έρωτήματος

- 12 Μέ τό δεύτερο και τρίτο έρώτημα έρωτάται κυρίως άν τό άρθρο 59 της συνθήκης άπαγορεύει σέ ένα Κράτος μέλος να άπαιτήσει την χορήγηση άδειας για την διάθεση εργατικού δυναμικού έντός του έδάφους του από επιχείρηση, ή όποια είναι έγκατεστημένη σέ άλλο Κράτος μέλος, ιδίως όταν ή έν λόγω επιχείρηση είναι κάτοχος άδειας εκδοθείσης από τό τελευταίο αυτό κράτος.

- 13 Κατά τό άρθρο 59 εδάφιο 1 τής συνθήκης, οί περιορισμοί τής ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στό έσωτερικό τής Κοινότητας καταργούνται προοδευτικά κατά τήν διάρκεια τής μεταβατικής περιόδου, όσον άφορά τούς ύπηκόους τών Κρατών μελών τής Κοινότητας. Όπως έδέχθη τό Δικαστήριο μέ τήν άπόφαση τής 18ης Ιανουαρίου 1979 (van Wesemael 110 και 111/78, Jurispr. 1979, σ. 35) ή διάταξη αύτή, έρμηνευομένη υπό τό φώς τοϋ άρθρου 8 παράγραφος 7 τής συνθήκης, έχει επιβάλει μία έπακριδώς καθορισμένη ύποχρέωση έπιτεύξεως όρισμένου άποτελέσματος, ή έκπλήρωση τής όποιας θά πρέπει νά διευκολυνθει και όχι νά έξαρτηθει από τήν έφαρμογή ενός προγράμματος προοδευτικών μέτρων. Κατά συνέπεια, οί έπιταγές τοϋ άρθρου 59 τής συνθήκης κατέστησαν άμέσως και άνευ αίρέσεων έφαρμοστές κατά τήν λήξη τής ως άνω περιόδου.
- 14 Οί έπιταγές αυτές περιλαμβάνουν τήν κατάργηση κάθε διακρίσεως εις βάρος τοϋ παρέχοντος υπηρεσίες λόγω τής ιθαγενείας του ή τοϋ γεγονότος ότι είναι έγκατεστημένος σέ διαφορετικό Κράτος μέλος από εκείνο, όπου πρέπει νά παρασχεθει ή ύπηρεσία.
- 15 Η δανική και ή γερμανική κυβέρνηση ύποστηρίζουν ότι ή νομοθεσία τοϋ κράτους έντός τοϋ όποιου παρέχεται ή ύπηρεσία πρέπει, κατά γενικό κανόνα, νά εφαρμόζεται στό σύνολό της επί όλων τών παρεχόντων υπηρεσίες είτε είναι είτε όχι έγκατεστημένοι στό κράτος αυτό, λαμβανομένης ύπ' όψη τής άρχής τής ισότητας και ιδίως τοϋ άρθρου 60 εδάφιο 3 τής συνθήκης, δυνάμει τοϋ όποιου ό παρέχων τήν ύπηρεσία δύναται, για τήν έκτέλεσή της, νά άσκήσει τήν δραστηριότητά του στό Κράτος μέλος όπου παρέχεται ή ύπηρεσία μέ τούς ίδιους όρους πού τό κράτος αυτό επιβάλλει στους δικούς του ύπηκόους.
- 16 Ό σκοπός τοϋ άρθρου 60 εδάφιο 3 είναι, πρώτον, νά δώσει τήν δυνατότητα στόν παρέχοντα τήν ύπηρεσία νά άσκήσει τήν δραστηριότητά του έντός τοϋ Κράτους μέλους όπου παρέχεται ή ύπηρεσία, χωρίς διάκριση σέ σχέση μέ τούς ύπηκόους τοϋ έν λόγω κράτους. Δέν συνάγεται όμως έξ αυτού ότι τό σύνολο τής έθνικής νομοθεσίας, ή όποία εφαρμόζεται στους ύπηκόους τοϋ έν λόγω κράτους και άφορά κανονικά μία μόνημη δραστηριότητα τών έγκατεστημένων στό τελευταίο έπιχειρήσεων, δύναται νά εφαρμοσθει στό σύνολό της και κατά τόν ίδιο τρόπο και σέ προσωρινού χαρακτήρος δραστηριότητες, πού άσκουν οί έγκατεστημένες σέ άλλα Κράτη μέλη έπιχειρήσεις.

- 17 Τό Δικαστήριο, μέ τήν προαναφερθεῖσα ἀπόφαση τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1979, ἐδέχθη ὅτι, δεδομένης τῆς ἰδιαζούσης φύσεως ὀρισμένων παροχῶν ὑπηρεσιῶν, δέν δύνανται νά θεωρηθοῦν ὡς ἀσυμβίβαστες πρὸς τήν συνθήκη εἰδικές ὑποχρεώσεις πού ἐπιβάλλονται στόν παρέχοντα τήν ὑπηρεσία καί οἱ ὁποῖες δικαιολογοῦνται ἀπό τήν ἐφαρμογή κανόνων πού διέπουν αὐτό τό εἶδος δραστηριοτήτων. Πάντως, ἡ ἐλεύθερη παροχή ὑπηρεσιῶν, ὡς θεμελιώδης ἀρχή τῆς συνθήκης, δέν δύνανται νά περιορισθεῖ παρά μόνο ἀπό ρυθμίσεις πού δικαιολογοῦνται ἀπό τό γενικό συμφέρον καί ἐπιβάλλονται σέ κάθε πρόσωπο ἢ ἐπιχείρηση πού ἀσκοῦν δραστηριότητα στό ἐδαφος τοῦ ἐν λόγω κράτους, ἐφ' ὅσον τό συμφέρον αὐτό δέν διασφαλίζεται ἀπό τούς κανόνες, στούς ὁποίους ὑπόκειται ὁ παρέχων τήν ὑπηρεσία στό Κράτος μέλος ὅπου ἔχει τήν ἐγκατάστασή του.
- 18 Πρέπει ὡς πρὸς τό θέμα αὐτό νά γίνει δεκτό ὅτι ἡ διάθεση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀποτελεῖ ἕναν ἰδιαίτερος εὐαίσθητο τομέα ἀπό ἐπαγγελματικῆς καί κοινωνικῆς ἀπόψεως. Λόγω τῆς ἰδιαζούσης φύσεως τῶν συνδεδεμένων μέ αὐτή τήν μορφή δραστηριότητος σχέσεων ἐργασίας, ἡ ἄσκησή της ἐπηρεάζει ἄμεσα τόσο τίς σχέσεις στήν ἀγορά ἐργασίας, ὅσο καί τά ἔννομα συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων γιά τούς ὁποίους πρόκειται. Αὐτό ἐξ ἄλλου προκύπτει καί ἀπό τίς σχετικές νομοθεσίες ὀρισμένων Κρατῶν μελῶν, οἱ ὁποῖες ἀποσκοποῦν, ἀφ' ἑνός μὲν στό νά ἐξαλείψουν ἐνδεχόμενες καταχρήσεις, ἀφ' ἑτέρου δέ στό νά περιορίσουν τό πεδίο τῆς ἐν λόγω δραστηριότητος ἢ ἀκόμη καί νά τήν ἀπαγορεύσουν ἐντελῶς.
- 19 Ἀπό αὐτό προκύπτει ἰδίως ὅτι ἐπιτρέπεται στά Κράτη μέλη, ἀποτελεῖ δέ γι' αὐτά θεμιτή πολιτική ἐπιλογή, στήν ὁποία προβαίνουν ὑπέρ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, νά ὑποβάλουν τήν διάθεση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐντός τοῦ ἐδάφους τους σέ σύστημα χορηγήσεως ἀδειῶν ὥστε νά ἔχουν τήν δυνατότητα νά ἀρνοῦνται τήν χορήγησή τους, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν λόγοι πού νά δικαιολογοῦν τόν φόβο ὅτι ἡ δραστηριότης αὐτή θά βλάψει τίς ἀγαθές σχέσεις στήν ἀγορά ἐργασίας ἢ ὅτι δέν θά ὑπάρξει ἐπαρκῆς διασφάλιση τῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζομένων γιά τούς ὁποίους πρόκειται. Λαμβανομένων ὑπ' ὄψη, ἀφ' ἑνός μὲν τῶν διαφορῶν πού δύνανται νά ὑπάρχουν μεταξύ τῶν συνθηκῶν στήν ἀγορά ἐργασίας ἀπό τό ἕνα κράτος στό ἄλλο καί, ἀφ' ἑτέρου, τῆς ποικιλίας τῶν κριτηρίων ἐκτιμῆσεως πού ἐφαρμόζονται κατά τήν ἄσκησιν αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν δραστηριοτήτων, δέν δύνανται νά ἀμφισβητηθεῖ τό δικαίωμα τοῦ Κράτους μέλους, ἐντός τοῦ ὁποίου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία, νά ἀπαιτεῖ ἀδεια χορηγούμενη μέ τά ἴδια κριτήρια πού ἰσχύουν καί γιά τούς δικούς του ὑπηκόους.

- 20 Τό μέτρο αυτό θά υπερέβαινε, πάντως, τόν ἐπιδιωκόμενο σκοπό στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία οἱ προϋποθέσεις, ἀπό τήν συνδρομή τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ χορήγηση ἀδείας, θά συνέπιπταν μέ τά δικαιολογητικά καί τίς ἐγγυήσεις πού ἀπαιτοῦνται στό κράτος ἐγκαταστάσεως. Ἡ τήρηση τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλεύθερης παροχῆς ὑπηρεσιῶν ἀπαιτεῖ, ἀφ' ἐνός μὲν, τό Κράτος μέλος ἐντός τοῦ ὁποίου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία νά μή προβαίνει σέ διακρίσεις, κατά τόν ἔλεγχο τῶν αἰτήσεων χορηγήσεως ἀδειῶν καί κατά τήν χορήγησή τους, λόγω τῆς ἰθαγενείας ἢ τοῦ τόπου ἐγκαταστάσεως τοῦ παρέχοντος τήν ὑπηρεσία, ἀφ' ἑτέρου δέ, νά λαμβάνει ὑπ' ὄψη του τά δικαιολογητικά καί τίς ἐγγυήσεις πού ἔχει ἤδη προσκομίσει ὁ παρέχων τήν ὑπηρεσία γιά τήν ἄσκηση τῆς δραστηριότητός του στό κράτος ὅπου ἔχει τήν ἐγκατάστασή του.
- 21 Πρέπει, ἐπομένως, νά δοθεῖ ὡς ἀπάντηση στό δεῦτερο καί τρίτο ἐρώτημα τοῦ Hoge Raad ὅτι τό ἄρθρο 59 δέν ἐμποδίζει ἓνα Κράτος μέλος, τό ὁποῖο ὑποβάλλει τίς ἐπιχειρήσεις διαθέσεως ἐργατικοῦ δυναμικοῦ στήν ὑποχρέωση ἀποκτήσεως ἀδείας, νά ὑποχρεώσει τόν παρέχοντα ὑπηρεσίες, πού εἶναι ἐγκατεστημένος σέ ἓνα ἄλλο Κράτος μέλος καί ἀσκεῖ μία τέτοια δραστηριότητα ἐντός τοῦ ἐδάφους του, νά συμμορφωθεῖ πρὸς τήν προϋπόθεση αὐτή, ἔστω καί ἂν εἶναι κάτοχος ἀδείας χορηγηθείσης ἀπό τό κράτος ἐγκαταστάσεως, ὑπό τήν ἐπιφύλαξη πάντως, ἀφ' ἐνός μὲν, τό Κράτος μέλος ἐντός τοῦ ὁποίου παρέχεται ἡ ὑπηρεσία νά μή προβαίνει, κατά τόν ἔλεγχο τῶν αἰτήσεων χορηγήσεως ἀδειῶν καί κατά τήν χορήγησή τους, σέ διακρίσεις λόγω τῆς ἰθαγενείας ἢ τοῦ τόπου ἐγκαταστάσεως τοῦ παρέχοντος τήν ὑπηρεσία, ἀφ' ἑτέρου δέ, νά λαμβάνει ὑπ' ὄψη του τά δικαιολογητικά καί τίς ἐγγυήσεις πού ἔχει ἤδη προσκομίσει ὁ παρέχων τήν ὑπηρεσία γιά τήν ἄσκηση τῆς δραστηριότητός του στό Κράτος μέλος ὅπου ἔχει τήν ἐγκατάστασή του.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

Τά ἔξοδα, στά ὁποία ὑπεδλήθησαν ἡ ὀλλανδική, γερμανική, βρετανική, γαλλική καί δανική κυβέρνηση, καθώς καί ἡ Ἐπιτροπή, οἱ ὁποῖες κατέθεσαν παρατηρήσεις στό Δικαστήριον, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ παρούσα διαδικασία ἔχει ὡς πρὸς τοὺς διαδίκους τῆς κυρίας δίκης τόν χαρακτήρα παρεμπιπτοντος, πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σ' αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταυτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνοντας επί των ερωτημάτων, πού του υπέβαλε τό Hoge Raad der Nederlanden μέ απόφαση τής 9ης Δεκεμβρίου 1980, αποφαίνεται:

- 1) Ό όρος «ύπηρεσίες» πού αναφέρεται στό άρθρο 60 τής συνθήκης περιλαμβάνει τήν διάθεση εργατικού δυναμικού και τήν έννοια του Wet op het ter Beschikking stellen van Arbeidskrachten.
- 2) Τό άρθρο 59 δέν έμποδίζει ένα Κράτος μέλος, τό όποίο υποβάλλει τίς επιχειρήσεις διαθέσεως εργατικού δυναμικού στην ύποχρέωση άποκτήσεως άδειας, νά ύποχρεώσει τόν παρέχοντα ύπηρεσίες, πού είναι έγκατεστημένος σέ ένα άλλο Κράτος μέλος και άσκει μία τέτοια δραστηριότητα έντός του έδάφους του, νά συμμορφωθεί προς τήν προϋπόθεση αυτή, έστω και άν είναι κάτοχος άδειας χορηγηθείσης από τό κράτος έγκαταστάσεως, υπό τήν επιφύλαξη πάντως, άφ' ενός μέν, τό Κράτος μέλος έντός του όποιου παρέχεται ή ύπηρεσία νά μή προβαίνει, κατά τόν έλεγχο των αιτήσεων χορηγήσεως άδειών και κατά τήν χορήγησή τους, σέ διακρίσεις λόγω τής ιθαγενείας ή του τόπου έγκαταστάσεως του παρέχοντος τήν ύπηρεσία, άφ' έτέρου δέ, νά λαμβάνει υπ' όψη του τά δικαιολογητικά και τίς έγγυήσεις πού έχει ήδη προσκομίσει ό παρέχων τήν ύπηρεσία γιά τήν άσκηση τής δραστηριότητός του στό Κράτος μέλος όπου έχει τήν έγκατάστασή του.

	Mertens de Wilmars	Bosco	Touffait
Due	Pescatore	Mackenzie Stuart	O'Keeffe
Koopmans	Everling	Χλωρός	Grévisse

Έδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στις 17 Δεκεμβρίου 1981.

Ό γραμματεός
A. Van Houtte

Ό πρόεδρος
J. Mertens de Wilmars